

सप्त सतिचरणाः क्रमो यथा ह्यदिमते ॥ अर्गलं कीलकं वादोऽपि
त्वा कवचं पठेत् ॥ अर्गलं हृदये यस्य तथा नर्गलं वातुमे ॥ कीलकं हृदये
यस्य स कीलितमनोरथः ॥ कवचं हृदये यस्य स वज्रकवची मुखी ॥ ॥

श्रीसप्तसतिचरणी

श्रीगणेश
स्तोत्र

श्रीग

१॥

ॐ नमः गणपतये ॥ गणपतिः सर्वविघ्नहर्त्रा विघ्नराजविनायकः ॥ देविपुत्रं महातेजं महाव
लपराक्रमः ॥ १ ॥ महोदरं महाकायः मेकदंष्ट्रं गजचक्रं ॥ श्वेतवर्णो महादीपं विनेश
गनायकः ॥ २ ॥ अक्षमालाचूडतश्च दक्षिणे कांक्षस्थितः ॥ पशुमोदकपात्रं च वामे ह
स्ते विधारिणः ॥ ३ ॥ नानापुष्पांसे देवं नानागन्धानुलेपितं ॥ नागयज्ञोपवीताङ्गं ना
नविघ्नविनाशनं ॥ ४ ॥ देवामुर्मनुष्याणां सिद्धिगन्धर्ववन्दितं ॥ त्रैलोक्यविघ्नक
मारचाक्षुर्देवैः ॥ ५ ॥ इति गणपतिस्तोत्रं ॥ ॐ नमश्चागिडकायै ॥ मर्क

शिव

१॥

श्रीगणेश

स्तोत्रं ॥ अत्र गणेशस्तोत्रं ॥ लोके सर्वरक्षाकारुण्यं यन्न कस्यचिद्वारव्यातं तन्मे ब्रूहि
पितामहः ॥ ब्रह्मोऽवाच ॥ अस्मि गुह्यतमं विप्र सर्वभूतोपकारकं ॥ देवामुक्त्वचं पुराणं
तच्छृणुष्व महामुने ॥ १ ॥ प्रथमं शैलपुत्रीं च द्वितीयं ब्रह्मचारिणीं ॥ तृतीयं चन्द्रघण्टीं च
कुष्माण्डीति चतुर्थकं ॥ २ ॥ पंचमं स्कंदमातेति ॥ षष्ठं कात्यायनीति च ॥ सप्तमं कालरात्री
च महोगोरीति चाष्टमं ॥ ३ ॥ नवमं सिद्धिदात्रीं च नवदुर्गां प्रकीर्तितं ॥ उक्ता ये तां विनामा
नि ब्रह्म नैव महात्मना ॥ ४ ॥ अग्निरादह्यमानं शत्रुमध्ये गतोऽग्नौ ॥ विवर्णे दुर्गे मे चैव
भयार्ता शरणं गता ॥ ५ ॥ न ते नारायण किंचिद्दुःखं शक्यं शकटे ॥ नापदं तस्य पश्यामि शो

श्रीदेक

३॥

कद्रुः स्वभयं नहि ॥ ७ ॥ येन भयं नानु न तेवं वदुः प्रजायते ॥ प्रेत संस्था तु चासुरा
वागही महिषाशना ॥ ८ ॥ ये द्वे गजसमासूता येन वीगहता मना ॥ मोहेश्वरी वृषा
ठाकौमारी त्रिखिवाहना ॥ ९ ॥ लक्ष्मीपद्मा मनादेवी इश्वरी वृषवाहना ॥ १० ॥ ब्राह्मी
हंससमासूता सर्वाभारणश्रिता ॥ नानाभारणशोभायाना नारत्नोपशोभिता ॥ ११ ॥ द
शपत्नैरथ समासूता देव्या क्रोधप्रसाकुला ॥ शरवंचकंगदा शक्तिरुलंचमुद्रालायुधी ॥ १२ ॥
खेटकं तोमरं चैव ॥ शंखं च मयूखं च ॥ कृतायुधं विशूलं च शार्ङ्गायुधमुत्तमं ॥ १३ ॥ वारि

शिव
२

ननु यत्स्थानं वर्जितं कवचं ननु ॥ ४१ ॥ तत्सर्वं क्षमेद्देवी जयंती पापनाशिनी ॥ पदमेकं
न गच्छेत्तु यदिच्छेत्तु भ्रमात्मना ॥ ४२ ॥ कवचेनावृतेनित्यं यत्र तत्रैव गच्छेत्तु तत्र तत्रार्थ
लाभश्च विजयाः सर्वकामिका ॥ ४३ ॥ ययंचितं यते कामं तं तं प्राप्नोति निश्चितं ॥ परमैश्व
र्यं सतुलं प्राप्स्यते भूतेषु मानु ॥ ४४ ॥ निर्भयौ जायते सत्यं सत्यामेव पराजिता ॥ त्रै
लोक्ये तु भवेत्पुण्यं कवचेनावृतपुमान् ॥ ४५ ॥ इदं तु देव्या कवचं देव्या नामपि दुर्ध्वं नैव पठे
त्प्रयतो नित्यं त्रिसंधं श्रद्धया चितः ॥ ४६ ॥ देवी कला भवन्तस्य त्रैलोक्यं व्यपराजितं ॥ जी
वेद्यैश्च शतं साग्रमलम्पुर्विवर्जितं ॥ ४७ ॥ ननु पत्तिं बाधयः सर्वं लूटविस्फोटकाद

श्री.दे.क

॥५॥

यः स्याद्वरजगमवापि. किर्त्तिर्मवापिदिदि. ॥४॥ अतिद्वाराणिमर्त्तानि. मन्त्र
भूते॥ भूचर. खेचर. श्वेवकुलजाश्चापदे. ॥४॥ सहजाकु. जाम. ता. जाकेनोश
किनीतथा. अन्तरी. वा. वा. जा. चम्पनहिबला. ॥५॥ गुरुभूतपिशाचास्य
सगधर्वगक्षसा. ॥६॥ राक्षसवेताला. कृष्णा. भैरवादयः. ॥५॥ नक्षत्रनिर्द्वा. नान्तस्प
कवचेहृदिमरिचि. ॥ मानो. न्ताति. भेवद्रा. ज्येतेजो. हृदि. कं. परं. ॥५॥ यशसा. वर्द्ध. ते. मो. पि
कीर्त्तिमंडित. भूतले. जे. प. स. प्र. मती. चंडी. कृत्वा. तु. क. व. र्च. पु. रा. ॥५॥ याव. दु. मंडलं. ध. त्ते
शैलवनकानन. त. त. ति. रु. ति. दि. र्वा. म. त. ति. पु. न. पो. व. की. ॥५॥ दि. ह. त्ते. पर. मी. र्वा

शिव

॥५॥

लकारिणी॥ जयसवा. तिके. दे. वि. का. अ. रा. न. मो. ॥५॥

उति

अक्षररपिदुर्द्ध. ॥ आ. प्रो. ति. पु. न. वे. नि. त्प. मा. हा. मा. या. प्र. सा. द. त. ॥५॥ इतिश्रीहीह
ली. वि. चित. दे. वा. क. व. चं. म. पूर्ण. शु. भ. म. ॥ अ. थार्ग. ला. मृ. ति. ॥ मार्कण्डेयउवाच. ॥
जयन्तीमङ्गला. काली. भद्रकाली. क. पा. लि. नी. दुर्गा. मा. शि. वा. धा. नी. स्वा. हा. स्व. धा. न. म. मृ
ते. ॥ १ ॥ मधुकैटभविद्रावी. विधानी. वा. दे. न. म. ॥ रूपं. दे. हि. ज. यं. दे. हि. य. शो. दे. हि. दि. वं. जी. हि.
॥ २ ॥ मा. हि. या. मृ. नि. र्गा. शि. धू. मा. क्ष. मृ. ति. म. र्दि. नि. ॥ रूपं. दे. हि. ज. यं. दे. हि. य. शो. दे. हि. दि. वं. जी. हि.
हि. ॥ ३ ॥ च. रा. ड. मृ. रा. ड. व. धे. दे. वि. र. क्त. वी. ज. वि. ना. ति. नि. ॥ रूपं. दे. हि. ज. यं. दे. हि. य. शो. दे. हि. दि. वं. जी. हि.
जी. हि. ॥ ४ ॥ शुं. भ. श्वे. व. नि. शुं. भ. श्व. सर्व. दे. त्या. नि. पा. ति. नि. ॥ रूपं. दे. हि. ज. यं. दे. हि. य. शो. दे. हि. दि. वं. जी. हि.

श्री अलु
॥६॥

यजहि ॥ ५ ॥ वंदितां द्वियुगे देवि देवि सौ भाग्यदायिनि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो दे
हि दिवं जहि ॥ ६ ॥ अवित्र्य रूपं वीरते सर्वं शत्रुनिवारिणि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो
देहि दिवं जहि ॥ ७ ॥ नते भ्यः सर्वदा भक्त्या चरिड के दुरितापहे ॥ रूपं देहि जयं देहि
यशो देहि दिवं जहि ॥ ८ ॥ सुवद्रो भक्ति पूर्वता चरिड के व्याधिनाशिनि ॥ रूपं देहि
जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ ९ ॥ चरिड के सततं येत्वा सर्वं यत्नी भक्तिन ॥ रूपं देहि जयं
देहि यशो देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १० ॥ देहि सौ भाग्य मां रोषं देहि देवि परं मुखं रूपं द
देहि यशो देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ ११ ॥ विधेहि देवि कल्याणं विधेहि विपुलांश्र

शिव
॥६॥

रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १२ ॥ विधेहि दिव्यं तां तां विधेहि देव
कुम्भकैः रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १३ ॥ सुखं सुखोत्पलं निराश
चरणामुजे ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १४ ॥ विद्यावन्तं यशोवन्तं लक्ष्मी
वन्तं जनं कुरु ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १५ ॥ देवि प्रचण्डोद्दण्डोद्दे
त्यदर्प विनाशिनि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १६ ॥ प्रचण्डोद्देत्यदर्पं द्ये
चरिड के प्रणतयमे ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १७ ॥ चतुर्भुजे चतुर्वक्त्रे ससु
ति परमेश्वरि ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि दिवं जहि ॥ १८ ॥ हाहे जनमस्तु ते देवि शश

श्री अ. सु.

॥ ७ ॥

द्रुपदात्मसन्धिके ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषं जहि ॥ १९ ॥ हिमाचलपतिनाथं
स्मृते परमेश्वरी ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषं जहि ॥ २० ॥ इन्द्राणी पतिमद्राव
पूजिते परमेश्वरी ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषं जहि ॥ २१ ॥ देवि मत्तुजने ह्यहं
दत्तानन्दो दयासिन्धुः ॥ रूपं देहि जयं देहि यशो देहि द्विषं जहि ॥ २२ ॥ पत्नी मनोहरा दे
हि मनो वृत्तानुसारिणी ॥ तारिणी दुर्गमं सारं सगरस्य कुलोद्भव ॥ २३ ॥ इदं स्तोत्रं
निवातु महा स्तोत्रं पठेत्तत् ॥ सच सप्तमतीसरा व्या वारसा प्रीतिमपदः ॥ इति श्री
श्रीभक्त

शिव

॥ ७ ॥

श्री

॥ ७ ॥

॥ नमो शिरोऽकार्ये ॥ विशुद्धज्ञानदेहाय ॥ त्रिवेदीज्ञानचक्षुषे ॥ श्रेयः प्राप्तिनिमित्ते
नाथ ॥ नमो मोक्षार्थधारणे ॥ सर्वमेव विनायक ॥ संसारमोक्षकोलकी ॥ मोक्षिणे
समवाप्नोति ॥ शतं तं जायत तत्परं ॥ सिद्धिनुच्चाटनादिभिः ॥ बहूनि लोकान्यपि ह्येतान्
वनादेवी ॥ स्तोत्रं वृन्देन सिद्धात ॥ नमो नमो नमो नमो ॥ न किंचिदवशिष्यते ॥ विनैतत्तस्मि
न्यते सम्पत् ॥ सर्वा तुच्चाटनादिर्क ॥ समस्तानपि नश्यन्ति ॥ लोकप्रकाशमिमां हो ॥ ल
त्वा निमंत्रयामास ॥ सर्वमेव तस्मिन् भुव ॥ स्तोत्रं चैव चोडिकायां ॥ तत्र गुह्यं चकार च ॥
सप्तमाप्नोति पुंयेण ॥ तत्र आर्चनं संविष्ट ॥ स्तोत्रं चैव चोडिकायां ॥ तत्र गुह्यं चकार च ॥

श्रीदेवी

८

यः कृत्वा यां वाचतुर्दश्या अष्टम्यां च समाहितः ॥ ददाति प्रतिगृह्णाति नान्यथैवापि
दाति ॥ इत्थं रूपेण कीलेन महादेवेन कीलेन ॥ यां कीलं दिशयेनां नित्यं जप
सम्पुटं ॥ सहिद्रुमगणैः सोपि जगधर्षे जायते वने ॥ नैवे वाप्यधनस्तस्य भयं क
पिहि जायते ॥ नालपे वसौ जायते च मृते सो क्षमवापु यात ॥ ज्ञात्वा प्राभ्यकुर्वी
त अकुर्वा गौविनश्चरति ॥ ततो ज्ञात्वे वसं पत्ना मिदं प्राभ्यसेवतत ॥ सोऽप्य
दियुयात्किंचित् वरुपते ललनाजने ॥ तत्सर्वं त्वत्प्रदत्तं तेन जाप्यमिदं शुभं
॥ सोऽप्यजाप्यमानेऽपि रज्ज्वा चंमस्य कचिरुचैकैः ॥ भवत्येवमस्य ग्रापि तत्तप्रा

भनवतत ॥ ऐश्वर्यं त्वत्प्राप्तो देव सोऽप्यजाप्यमपि संपद ॥ शत्रुहनिपदो
क्षस्तूपते नाम किं जने ॥ चरिषि काहृदयेणापि यत्प्रदत्तं तानां सत्त्वात्
वाप्रेति ॥ हृदि देव्या महाविशेत् ॥ निःकीलं च यत्कृत्वा पठितं समाहितं
प्रथमं पठते देव्या शुक्ला चैव शुभं भवेत् ॥ शुचिद्वेद्या महाभक्त्या येना गी
ष्टफलं लभेत् ॥ इति भागवत्याः सप्तशतिकाया कीलकसमाप्तिः ॥

श्रीमन्त्र

॥५॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सप्तशती नमः ॥ अथ प्रथमः श्रीमन्त्रः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
विष्णु रुद्रा ऋषयः श्रीमहाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीदेवताः आयुःशुद्धिः
उद्युपुष्टिः दामिनीदाशकं भरीभीमाः शक्तयः रक्तदंति कादुर्गा भ्रामयोवीजानि
अग्निर्वायुः सूर्यस्तत्त्वानि ऋग्यजुः सामवेदा ध्यानानि सकल कामनासिद्धये श्री
महाकालीमहालक्ष्मीमहासरस्वतीदेव्याः प्रीत्यर्थं जपेद्विनियोगः ॥ तत्रादौ न्या
मः ॥ रवाङ्गिनी शक्तिनी चोदर ॥ श्रीगुह्या भ्यो नमः ॥ हृलेनपाहिनी देवि ॥ तर्जनी भ्यो नमः
कान्त ॥ प्रतीची च ॥ मधुसा भ्यो नमः ॥ सौम्या नित्यानि रूपाणि ॥ अनामिका भ्यो नमः

शिव
॥५॥

रुद्रभूलगदादीनि कनिष्ठिकाभ्यो नमः ॥ सर्वस्वरूपे सर्वेशे कार्तलपु
ष्टाभ्यो नमः ॥ रुवंह दयादि ॥ रवाङ्गिनी शक्तिनी चोदर रुद्राभ्यो नमः ॥ हृलेनपा
हिनी देवि ॥ शिखेस्वाहा ॥ प्राचीरक्ष प्रतीची च ॥ त्रिखाये वषट् ॥ सौम्या नित्या
निरूपाणि ॥ कवचाय हुँ ॥ रुद्रभूलगदादीनो नमः ॥ नमः ॥ सर्वस्वरूपे
सर्वेशे अस्त्राय फट् ॥ अथ ध्यानं ॥ विष्णु रुद्रा ऋषयः श्रीगणेशाय नमः ॥
तां भीषणी ॥ कंयात्रिः कोवालरुष दविलमदस्ताभिरः सेविता ॥ हस्तैश्च कंधा

॥ ॥

श्री सच

॥ १० ॥

शक्तिस्वेतं विशिखं चापि गुणं तर्जनीं विभ्राणा मनोहात्मकां शक्तिधरीं दुर्गां त्रिनेत्रां
भजे ॥ १ ॥ इति ध्यानं ॥ प्रथमचरित्रस्य ब्रह्मा स्तुतिः महाकालीदेवता जयत्रोद
रः नंदाशक्तिः रक्तदंतिकाबीजं ॥ अग्निलतर्प ॥ अवेदस्वभूप ॥ श्रीमहाकालीप्रो
त्पद्ये प्रथमचरित्रजपे विनियोगः ॥ खड्गचक्रगदे वृषापपरिघा शूलं मुकुटं शिखरं शं
खं मंदधती कोटिचि नयनी सर्वांगभूषावती ॥ नीलास्मदुत्तिसाम्पाद दशकी
वमहाकालिकां यामस्तौ च्युयिते हरे कमलजो हर्तु मधुकेतव ॥ अंनसः शंदि
ले ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ सार्वर्ण्यं स्मर्यत नयो यो मनुः कथ्यते वृषः ॥ विशा

शिव

१०

मयत दुपतिं विस्तराद् दत्तो मम २ महाभायानुभवेन यथा मन्वेत राक्षसः सत
भूवमहाभागः सार्वर्ण्यं स्तनयोरवेः ३ स्वोराचिवे तो पूर्व चैत्रवंश ममुद्वः ॥ पुत्रो
नामराजा भूत्समस्तैश्चित्ति मंडले ४ तस्य पालयतः सम्यग्प्रजाः पुत्रानि वीरसाद
भूवश्शत्रवो भूपाः कोलाविध्यं सिनस्तदा ५ तस्य तो भवदुःखमतिप्रबलदण्डि न
भूनेरपि सते बुद्धिः कोलाविध्यं सिनिति ॥ ततः स्वपुत्रमायातो निजदेकाधिपो भवत ॥
आक्रान्तस्त महाभागः स्तैस्तदा प्रबलारिभिः ६ असात्पेर्वलिभिः दुष्टैर्दुर्वलस्य दुर्गम
भिः ॥ कोलावर्लं चापहतं तत्रापि स्वपुरे ततः गतो नृगया व्याजेन हतः स्वाम्यस्त भूप

श्री सच

॥११॥

ति॥ एकाकी ह्यमा रुह जगाम गहनं वनीं सतत्राश्रममद्राही द्विजवर्यस्य मेधसः
प्रशान्तश्चापदाकीर्णं मुनित्रिये व्यापशोभितं १० तथैवाकंचित्कालं च मुनिनाते नमः
कृतः ॥ इतश्चेतश्च विचरंस्तस्मिन् मुनिवराश्रमे ११ सोचिंतयन्नदातत्र समत्वात्
वृत्तेतनः ॥ सत्पूर्वः पालितं पूर्वं मद्वाहिनेन पुरंहितं १२ मद्रूपैस्तेऽस्मद्द्वैतैर्धर्मतः पात्य
तेन वा ॥ न जाने सप्रधाने मे शूरहस्ती सदा मदः १३ समवेरिव दृश्यातः कान् भोगतु
पलस्यते ॥ ये सन्मानु गतानित्यं प्रसाधनं नोजने १४ अनुकृतिं ध्रुवतेऽद्य कुर्वेत्पुनः
विज्ञातां ॥ ~~अस्यैव वशीलैरेतेः कुर्वेत्पुनः सन्निधौ~~ अस्य मग्नवशी

शिव

॥११॥

लसतेः कुर्वन्दिदं सततं वर्यं १५ सञ्चितस्तेति दुःखेन क्षयकोशो गमिष्यति ॥ स
तेनो न्यच सततं चिंतयामास पार्थिवः १६ तत्र विप्राश्रमाभ्याशे वै रूपमेकीददर्शसः स
पृष्टस्तेन कस्त्वेभो हेतुश्चागमनेत्रकः १७ सशोक इव कस्मात्वं दुर्मना इव लक्ष्य
मे ॥ इत्याकार्षे वचस्तस्य भूपते प्रणयोदितं १८ प्रत्युवाच सततवैश्यः प्रथया वनतो
नृप १९ वैश्य उवाच २० समाधिर्ना भवेत्शोहं मुत्पनो धनिर्ना कुले २१ पुत्रदोरे निर्
स्तश्च धनो भद्रमाधुनिः ॥ विहितश्च धनैर्दरैः पुत्रैरादायमेधनैर्वनमभा
गतो दुःखी ॥ निरस्तश्चापवेधुभिः ॥ सोहं न वेद पुत्राणां कुशला कुशलात्मि

श्री. स. च.

॥१२॥

कील प्रवृत्तिं स्वजनानां च दारुणं चान्नस्थितः ॥ किनुतेवांगदेक्षेम मध्वे मदि
नुमाप्रतं कथंते किनु महुता दुर्हता किनु मेमुताः राजोवाच ॥ २॥ ध्ये निरस्तो भवाधु
ध्वे पुनरादिभिर्धनेऽनेषु किं भवत स्तेह मनुवद्व्यातिमानस ॥ ३॥ वैश्य उवाच ॥
एवमेतन्न चाप्राह भगवान्स्मदुतं वचः ॥ ३० ॥ किं करोमि न वध्नाति मम निष्ठुरतां मनः ॥
वेत्सं तज्जपितस्तेह धनं तु धौर्निगृह्णातः ॥ ३१ ॥ पतिः स्वजनहर्दश्च हर्दितेव वसेम न
॥ किमेतन्ममैव व्यप्योतिषु निष्ठुरं ॥ ३४ ॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ ततोऽसौ गृहीतो विप्र ते गुणि
माना मि जानन्वपि महामते ॥ ३२ ॥ मत्प्रेम प्रवरां चित्तं विगुणोऽपि बंधुषु ॥ ते वा

शिव
१२
तेमतिश्रवासादा ॥
पराधिक्य

समुपस्थितौ ॥ ३६ ॥ समाधिर्नाम वैशेषासौ सवपार्थिवसूत्रमः ॥ ३७ ॥ क्वातुतौ यथान्यायं यथा
हं तेन न संविदं ॥ ३८ ॥ उपविष्टौ कथाः काश्चिच्च क्रतुर्वैश्यपार्थिवौ ॥ राजोवाच ॥ ३९ ॥ भगवंत्त
महंपटुमिच्छाम्येकं पदं स्वततः ॥ ४० ॥ उवाच यन्मे मनसः सत्तचित्ताय ततां विना ॥ समत्वं
गतं राज्यस्य राज्यांगे च खिले व्यपि ॥ ४१ ॥ नानतोऽपि यथाज्ञाप्य किमेतन्मुनिमत्तम ॥ अयं
च निः ॥ ४२ ॥ कृतः ॥ पुत्रे दीर्घे भूतौ सखे ॥ ४३ ॥ स्वनेन न चान्यत्तत्तेषु हादीं तथाप्यति ॥
एवमेव तथाहं च द्वावप्यस्य तदु ॥ ४४ ॥ शिवो ॥ ४५ ॥ दृष्टेहोर्वि विद्ये समत्वाद्गुरुमानसो
॥ ४६ ॥ तत्किमेतन्महाभाग यन्मोहोऽनिनोऽपि ॥ ४७ ॥ समाप्य च भवत्येषा विवेका धम्यम्

ओ. म. च.

॥१२॥

उता ४५ मविमवाच ॥ ज्ञानमस्ति ह्यमृतम्. जंतेर्विषयगोचरे ४६ विषयश्च महाभाग
यातिश्चैव पृथक् पृथक् ॥ दिवांश्चा ६ प्राणिनः केचिद्रात्रावंधास्तथापरे ४७ काचदिवा
तथा रात्रौ प्राणिनस्तु स्पष्टवृत्तः ॥ ज्ञानिनो मनुजास्तस्य कितुं न हि केवली ४८ यतो
हि ज्ञानिनस्मर्षे पशुपक्षिमृगादयः ॥ ज्ञानं च तन्मनुष्याणां यत्रैवां मृगपक्षिशरी
४९ मनुष्याणां च यत्रैवां तुल्यमन्यत्रथोभयोः ॥ ज्ञानोपैतति पश्येतात्तत इच्छा
वचञ्च ५० कणामोक्षदृता मोहा. त्वोद्यमानानपि शुधा ॥ मानुषा मनुजव्याघ्र-
सभिस्तावामुतायते ५१ लोभात्प्रतुपकाण्डं न चेतानि किञ्च पश्यसे ॥ तथापि मम

शिव

॥१३॥

तावत् सोहर्गेत निपातिता ५२ महासाया प्रभावेन संसारस्थितिकारिणा ॥ तन्ना
त्रविस्मयः कार्यो योगनिद्राजगत्पते ५३ महासायाहरे श्वेया तव्यासमोक्षतेजसा
॥ ज्ञानिनामपि चेतांसि देवि भगवतो हिमा ५४ वलादाहृदः सोहाय. महासायाप्रय
च्छति ॥ तथाविष्टोऽप्येति विश्वं जगदेतच्चराचरं ५५ सेवाप्रसन्नावादा नृणां भवति सु-
कृते ॥ साविद्रा परमा मुक्तेर्हेतु भूता प्रजातनी ५६ संसारवधहेतुश्च सैव सर्वेश्वरो
श्वरो ५७ राजोऽवाच ॥ भगवन्काहि मादेवी महासायेति यां भवान् ६० इति कथं
त्यन्ता साकर्मि स्याच्चिकिद्देज ॥ यात्प्रभावाच मादेवी यत्त्वस्यायदुदुका ६१ तस्य

श्रीः स च

१४

वैश्वानरमिच्छामित्यन्तो वृद्धाः ॥ १३ ॥ अविहवा च ॥ १४ ॥
मिदंततं ॥ १५ ॥ तथापि तत्तम भु ॥ १६ ॥ बहुधाभूयतां मम ॥ १७ ॥ कायान्तं ॥ १८ ॥
तिरा यदा ॥ १९ ॥ उत्पत्तेते तद ॥ २० ॥ सा निष्पाप्यभिधीयते ॥ २१ ॥ योगनिद्रां यदा ॥ २२ ॥
गते कारा वीरुते ॥ २३ ॥ आत्मीयं शेषमभज ॥ २४ ॥ कल्याते भगवा प्रभुः ॥ २५ ॥ तदा द्वा प्रभुरेद्योते
विरव्या तो मधुकैटभो ॥ २६ ॥ विष्णुकारा मलोदूतो ॥ २७ ॥ हंतुं प्रह्ला एषु ॥ २८ ॥ सनाभिकम
लोदोद्यो स्थितो वृद्धा प्रजापतिः ॥ २९ ॥ दृष्ट्वा ता वरे चारितो प्रमुपै च ज नर्दन ॥ ३० ॥ तुष्टाव
योगनिद्रां ता मेकाग्र ह्यस्थितः ॥ ३१ ॥ विंवाधनार्थाय हरे हरिर्नेत्र दत्ता तया ॥

शिवः

१४

विश्वेश्वरी जगद्धात्री स्थिति संहार कारिणी ॥ ३२ ॥ निद्रां भगवती विद्यो ॥ ३३ ॥ रतुतां
तेजसः प्रभो ॥ ३४ ॥ प्रह्ला वाच ॥ ३५ ॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारः स्वर्गति का ॥ ३६ ॥ सु
धात्वमक्षरे नित्ये त्रिधा मात्रात्मिका स्थिता ॥ ३७ ॥ अर्धमात्र स्थिता नेत्या व्यानुष्वा र्या
विशेषतः ॥ ३८ ॥ त्वमेव संख्या सा वित्री ॥ ३९ ॥ त्वं देवि जननी पर ॥ ४० ॥ त्वयै तद्धार्यते विश्वं ॥ ४१ ॥ त्वयै
तत्सृज्यते जगत् ॥ ४२ ॥ त्वयै तस्या ल्यते देवी त्वमस्य ते च सर्वदा ॥ ४३ ॥ विष्णुष्टो मृष्टि रूपा त्वं
स्थितिरूपा च पालने ॥ ४४ ॥ तथा संहति रूपा ते जगतो स्य जगत्स्ये ॥ ४५ ॥ महाविद्या महामा
या महामेधा महास्मृतिः ॥ ४६ ॥ महामोहा च भवती महो देवी महामूर्ति ॥ ४७ ॥ प्रकृति रूपा

श्री स च

१५

चमवत्पुण्यत्रयविभाविनी ॥ कालरात्रिर्महाशक्तिर्माहेश्वरः ॥ त्वं श्री
मोक्षोत्तरींशोऽस्त्वं श्रीवैद्येश्वरः ॥ लज्जापुष्टिसुखातुष्टिस्तु ॥ त्वं शांतः ॥ अतिरेव च ॥
एवमुक्त्वा श्रीलिनीधोरा गदिनीचक्रिणीतथा ॥ शंखिनीचापिनीवाणा भुशुंडीपरिधा
युधा ॥ सोम्यासोम्यतरोज्यः सोम्यस्य स्तुतिमुदरी ॥ परापरणी परमा त्वमेव परमे
श्वरः ॥ यच्च किंचित्किंचिद्वस्तु देसं सदा रिविलात्मिके ॥ तस्य सर्वं स्य याशक्तिः स्ता
त्वं किं स्तुयेत तदा ॥ यया त्वया जगत्सृष्टा जगत्पातातियो जगत् ॥ मोक्षे निद्रा वशं
ना तः कस्तो ज्ञो तुमिहेश्वरः ॥ विष्णुश्च शरीरगृह्णा महती ज्ञानसर्ववत्कारि

शिवः

१५

तास्ते यतोतस्त्वं कस्तो तु शक्तिर्मा भवेत् ॥ सत्यामित्यप्रभावे स्ते रदोरे देवि सन्तुत
मो ह्येतो दुर्धर्वा वसुं रे मधुकैटभौ ॥ प्रबोधं च जगत्त्वा मो नीयता स सुतो लघु
वोधश्चक्रियतामस्य हं तु मेतो महामुरे ॥ सविस्वाच ॥ एवं स्तुता तदा देवी ता
मसीत च वेधसा ॥ विद्वोः प्रबोधनार्थाय निहंतुं मधुकैटभौ ॥ नेत्रास्य नासिका
वाहं हृदये भ्यस्तथो रसः ॥ निर्गम्य दर्शनेत स्त्वो वद्वंगो व्यक्तजन्मनः ॥ उत स्त्वो
च जगन्नाथ सत्यामुक्तो जनार्दन ॥ एकारो वेहि शयना ततः सृष्टं चेतो ॥ म
धुकैटभौ दुर्गत्माना वति वीर्यपराक्रमो ॥ को धांते क्षणावत्तु प्रक्षारणीजनि

श्री गुरु

॥ १६ ॥

तोऽसौ समुत्थायतस्त श्री गुरुभगवत्कृति

भुः ॥ तावद्व्यतिवले स तौ महाया विमोहितौ

श्व ॥ १५ ॥ भगवानुवाच ॥ भवतामप्रमेतुष्टौ समवध्यानुभाषणे विम

सतावद्विद्व तमया ॥ १६ ॥ ऋषिरुवाच ॥ वंचिताभ्यामिति तदा, सर्वमापोनयजगत्

॥ १७ ॥ विलोकाताभ्यामिति भगवान्कमलेक्षणाः ॥ अवाजे इति ॥ वी सलिले नपि क्रि व

पुता ॥ १८ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १०२ तथेत्युक्त्वा तदा शंखचक्रग ॥ १०३ ॥ कृत्वा च केन ॥ १०४ ॥

॥ १०५ ॥ नो जघने शिरसीतयोः ॥ १०६ ॥ स वा समुन्ता प्रहृष्टा प्रमुतास्वयं ॥ प्रभा

पुथ मअ

ध्याय १

वसन्तादेवामु श्रूयः शृणु वदामि ॥ १०७ ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे मातृगो कसन्वतेरदेवीमहा

त्मे मधुकैठभदधो नाम प्रथमो ध्यायः ॥ ११ ॥ उवाच ॥ १०८ अर्ध ॥ १०९ ॥ मध्यमचरित

स्य विष्णु ऋषिः महालक्ष्मीर्देवता ॥ ११० ॥ उवाच ॥ १११ ॥ शाकंभीरुशक्तिः दुर्गाबीजं वायुस्तत्त्वं

ययुर्वेदस्वरूपं महालक्ष्मीप्रोत्पत्तमध्यमचरितं जपे विनियोगः ॥ ११२ ॥ अक्षय ॥ ११३ ॥ मकरपाशुं गदे

ख कुलिशं पद्मं घनुः कुंडिकां दंडं शक्तिमसिं च चर्मजलजं दं गंगुलाभाजं ॥ ११४ ॥ शूलं पाशं

मुदर्शने च दधती हस्तेः प्रवालप्रभां सेवेमौरिभमर्दिनीमिह महा लक्ष्मीः शरीरं स्थि

ताम् ॥ ११५ ॥ ऋषिरुवाच ॥ देवामुमिश्रं शुद्धं पूर्णं महं शतं पुरा ॥ महिषे पुराणा माधे

श्रीः सर्व

॥११॥

पेदेवानाचपुरदरे तत्रामुरैर्महावीर्यैर्देवैर्मन्त्रपराजितं ॥ जित्वाचमकलान्देवानिद्रो
भू-महिषामुरः ॥ ततः पराजिता देवाः ५ पञ्चयोनिं प्रजापतिं ॥ पुरातन्यगतास्तत्र य
त्रेगणरुडध्वजौ ४ यथावृत्ते तयोस्तद्व-महिषामुरचेष्टितं ॥ त्रिदशाः ६ कथयामासु
र्देवाभिर्भवविस्तारः ५ मूर्त्येन्द्राग्न्यनिहूना यमस्यवरुणस्यच ॥ अन्येषां चाधिकार
सः स्वयमेवाधितिष्ठति ६ स्वर्गाणि राक्षसाः सर्वे तेन देवगणाभुवि ॥ विचारितव
थामर्त्या महिषेणाऽरात्मना ७ सतावद्विहितं सर्वं मम गौरि विचेष्टितं ॥ शरणाचः ८ प
रात्मो बधस्य विचिंत्यतां ८ इत्थं निशम्य देवानां वचांसि मधुसूतः ॥ चकार

शिवः

॥१॥

कोपशंभुश्च भकुपि कुपिलाननो ८ ततोतिकोपपूरास्य चक्रिणो वदनात्त
तः ॥ निश्चक्रा मम हन्तेजो ब्रह्मणाशं कारस्यच १० अस्मेषां चैव देवानां शक्रादो
नां शरितः ॥ निर्गतं मुमहर्त्तज सच्चैक्यं समगच्छत ११ अतोवतेजसः कूटं ज्वलं
तमिव पर्वतं ॥ ददृशुस्ते मुरास्तत्र ज्वाला व्यापदिगंतरं १२ अतुलं तत्र ते तेजः सर्वं
देवशरीरजं ॥ एकस्थं तदभूत्तगी व्यामलोकत्रयं त्विषा १३ यदभूच्छा भवतेजस्तेना
जायत तन्मूर्खं ॥ यास्येन चाभवत्केशा वाहवो विष्णुतेजसा १४ सोमस्तनयो गुप्त
मर्धं चैन्द्रेणाचाभवत् ॥ वाहो न च जघोरु नितवस्तेजसा भवः १५ ब्रह्मणा जज्ञापा

श्रीमच्छं

॥ १८ ॥

दो तदंगुल्योर्क तेजसा वस्तुना च कणमन्युः को मेरा राचनाशिका तस्या लुदं तासं
भूता ६ प्राजापति नेतजसा नयनाचितयजत्रे तथापाकतेजसा भुवो चमध्वयोस्तेज
श्रवणा धनिलम्पच अनेवाचेव देवानां संभवस्तेजसा शिवा ततस्ममस्तदेवा नी
तेजोराशिमुद्रुवां ताविलोक्य मुदं प्रापुरमरमाहिवादिता शूलं शूलोहे निवृष्य
ददौ तस्मैपि नाकधृक् चक्रचदत्तवा नृक्ष समुत्पाद्यस्वचक्रत शंखचक्राणां शक्तिं
ददौ तस्मै कृताज्ञानः मारुतो दत्तवांश्चाप वाणापूर्णा तथेयुधी वज्रमिन्द्र समुत्पाद्य
कलिशाहमैराधिपतः ददौ तस्मै महत्नाक्षो घटा मेरावता पुत्रा नृकालदंडा घमो

शिवः

॥ १८ ॥

दंड पाशां चोत्तरे ददौ प्रजापति आक्ष माला ददौ बह्म क मडलं समस्तरोमकू
पेयु निजरश्मी दिवाकरः कालश्च दत्तवा नृवद्रु तस्यश्चर्म च निर्मलं क्षीरोद
श्रामलहार मजरे चतथावरे चूडामाणि तथा दिव्य कुडले कट कानिच अर्धच
द्रं तथा शुभ्रं केपुण सर्वबाहुष नृपरो विमलो तद्व द्रैवेयकमनुत्तमं अंगुलीयकर
त्मानि समस्ता स्वगुलीयुच विश्वकर्मा ददौ तस्मै परशुं चाति निर्मलं अस्त्राण्येनेक
रूपानि तथा भेद्यं च दंशनं अम्लानपंकजामाला शिरस्यु रसि चापरो अदृज्जल
धिसस्मै पंकजं चानि शोभनं हितवान्वा नहंमिह रत्नानि विविधानि च ददावश्च

श्री. सर्व

॥ १५ ॥

यसुरया. पानपात्रं धनाधिपः श्रोत्रश्च सर्व नागेशो महासर्पि विभूषितं नागहारदं होत
प्रेधते यः पृथिवीमिसा ॥ अनेपरिपि मुरे देवी भूवर्गो गयुधैस्तथा ॥ सम्मानिना
नोच्चैः स्मादृहासमुहर्मुहः ॥ तस्या नादेन घोरेण कृत्यमापूरितं नभः ॥ जगतायता
तिमहता प्रतिशब्दो महानभूत ॥ बह्वभुस्तकला लोकाः तसमुद्राश्च चर्कीपरे ॥ चचा
लपमुधान्वेलुः सकलाश्चमहीधरा ॥ जयेति देवाश्च मुद्रा ताम्रहः सिंहवाहिनीं ॥ दु
दुर्मुनयश्चैना भक्तिनम्रात्मसुतेयः ॥ दृष्ट्वा तमसं सक्षुर्ध्वं त्रैलोक्यममरायः
॥ स तद्वाविलोमे न्यासे समुत्तम्युद्धाउधा ॥ अकिप्रेतदितिकोधा दायात्मम

हिवासुरः ॥ अश्ववावततं शब्दः मद्रोवो मुरे दृतः ॥ सदृशं ततो देवी व्यापृलोकत्रयं
विद्या ॥ पादाकांक्षानतयुवं कीरेण विरचितं वारं ॥ क्षीभितोऽत्रोपपातानां धनुर्ज्यानि
स्वनेन तां ॥ दिशो भुजहस्तस्त्रिणा समेता द्वापमं स्थिता ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं तयोदे
व्यासुरद्विवां ॥ शस्त्रास्त्रैर्वहधामकैः राक्षसि तदिगंतरी ॥ महिवासुरमेनामी शिषु
राखेमहासुरः ॥ युयुधेचामाश्चान्येभ्यः गवलाब्धिनः ॥ रथानामयुते अर्द्धिहृदगा
रव्योमहासुरः ॥ अयुध्यायुतानीच महस्त्रेण महाहनुः ॥ पीचाशोऽश्चनियुतेः रसि

श्री सच

॥२०॥

लोमाहमासुरः अयुता नाशतेः वडिर्वास्तु ययुधेरगोजजवाजिमहस्यौ धैरनेकैः परिवारितः दृतीरथानाको आच उदे तस्मिन् युधत विजालारयो युतानां च पंचाशाद्विरथा युतेः ॥ ययुधे सं गे तत्र रथा नापरिवारितः अन्ये च तत्रा युतशोर धनाग ह्येव ताः ॥ ययुधस्सं युगे देव्या सह तत्र महासुरः ॥ कोटिकोटिस्तहस्रैस्तुरथानां दैतिनां तथाः ॥ ययुधस्सं युगे देव्या खड्गैः परशुपदिशैः किंचिच्च किंचिद्विषुग्रहीतैः केचित्पाशास्तथापरे ॥ देवी खड्गप्रहारेस्तु ते तां हतुं प्रचक्रमु ॥ सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्यपह्वाणि चरिदवा ॥ लीलयेव प्रविच्छेदने जडास्त्रास्त्रवर्षिणा ॥ अनायस्माननादेह्यातीव हतो युद्धे तत्राभून्महिषासुरः ॥ तामरेभिर्दिपातेस्तु शक्तिभिर्मुशलेस्तथा ॥

शिवः

॥२०॥

वी स्तूयमानासुरविभिः ५० सुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यस्त्राणि चैव हि ॥ सोपि कुक्षोद्युतसद्यो देव्यावाहनकेशरी ५१ च चारुसुरसैन्येषु बनेष्विव हताशन ॥ विश्वासानुमुचेयांश्च युधमाना रणेनिका ५२ तएवमद्यः संभूता गणा शतमहस्रशः ॥ ययुधे परशुभिर्भिर्दिपालासिपटुशैः ५३ नाशयतो मुरगणा देवीशक्त्युपहृिताः ॥ अबाधयतो पटहान् गणा शशांवास्तथापरे ५४ मृदंगांश्च तथैवान्ये तस्मिन् युद्धमहोत्सवे ॥ ततो देवी विशुक्लेन गदया शक्तिदृष्टिभिः ५५ खड्गादिभिश्च शतशो निजद्या तमहासुरान् ॥ पातयामास चैवान्या न्येदास्त्रविमोहितान् ५६ असुरान् भुवि पाशेन बध्ना चान्यान कर्षयन् ॥ केचित्

श्रीसूत्र

॥२९॥

धातुता लोक्षणेः खड्गपातेस्तपापरे ५७ विंशतिनिपातेन गदया भुविशो बते ॥ वेमु
श्वकेचिदुधिरं मुशलेन भृशं हताः ५८ केचिन्निपतिता भूमौ शिलाः शूलेन व क्षामि ॥
निरंतरा शशरो घणा कृताः केचिदुणाजिरे ५९ सेनानुकारिणः प्राणा मुमुचुस्त्रिदशा
दनाः ॥ केवाचिद्वाहवश्चिन्ताश्चिन्नग्रीवास थापरे ६० शिरसिपेतुर्येवा मनेमध्ये वि
हारिताः ॥ विचिन्नजंघास्तपरे केतुर्ह्यमहामुराः ६१ स्वबाहुक्षिचराः कचिद्देवा
द्विताः ॥ छिन्नेपि वाये शिरशि पतिताः पुनरुत्थिताः ६२ कवंधायुधधूम्र हितपायु
ननरुपापरे तत्र उद्धेतुं व्यलयाश्रिताः ६३ कवंधाश्चिन्नशिरसः खड्गशस्त्रादि

शिवः

॥२९॥

तीव्रकृतवान् रूपः ॥ घटास्वेन नतं नादं संविकाचो पट्टं हयत ६४ धनुर्ज्यासिंहदं
ठानाः नादापूरे तीक्ष्णमुख ॥ नीनादे भविगो काली जिष्णे विस्तारितानना १०० त
न्निजार्द्रमुपश्रुत्य देत्येते येश्च तर्हि दं ॥ देवीसिंहस्तथा काली सरोद्यैः पीरवा
रिताः ११ एतस्मिन्नेतरे भूपविनाशाय मुरद्विषा ॥ भवाया मरिसिंहाना मतीवी
र्य वलान्विताः १२ वह्निशगुहविच्छन्ना तथेद्रुमचक्रयः ॥ शरिरेभ्यो विने
कृम्य तद्रूपैश्चंडिकायुः १३ यस्य देवयूयद्रूपं यथा भूषणवाहनं ॥ तद्देवहि
तच्छक्तिरमुण्यो दुसाय यो १४ हंसयुक्तविमाना ग्रे साक्षमूत्रकर्मदलुः ॥ आ

श्री. सचं

॥४२॥

स्वयं शिवदूतीतिलोकेस्मिं सतः साख्यातिमागता २८ तेपिभुत्वाव देव्याः शर्वा
ख्यातमहोराः ॥ अमर्षापूरिताजगुः यत्रकात्यायनीस्थिता २९ ततः प्रथममेवाग्रे शार
शक्तृष्टिष्टिभिः ॥ वर्वर्धुमद्वतामर्षा ज्ञातेवीममराह ३० सावता अहितान्वाणां
ज्वलशक्तिपारश्वधान् ॥ चिच्छेदलीलया ध्यातः धनुर्मुक्ते मेहे छात्रे ३१ तस्याग्रतस्त
थाकातो भूतलपातविदारितान् गवद्वागपेधितांश्चारेः कुर्वतीव्यचरन्तदा ३२ कंसद्वलु
जलाक्षेपहारीर्या हृतौजसः ॥ प्रह्लाणीचाकरोच्छ्रूयेनयेनस्मधावीति ३३ माहे श्रीवि
भूतेन तथात्रके गावे छवी ॥ देत्या जघानकोमारी तथाशक्त्यातिकोपना ३४ ए श्री

शिवः

॥४२॥

कुलिशपोतनः शतशोदैत्यदानवाः ॥ पेतुर्विदारिताः पृथ्व्यारुधिरौघप्रवर्धिणः ३५
तुंडग्रहारविध्वस्तादेष्टाग्नक्षतवक्षसः ॥ वह्नाहमूर्त्यान्यपतश्चक्रेणचविदारिताः ३६
नरैर्विदारिताश्चान्या भक्षयंतीमहामुरान् ॥ नारीर्हिहीचचागजौ नादापूर्णादि
गवरा ३७ चंडादहामौमुराः शिवदूत्यभिद्रुचिताः ॥ पेतुः कृथिब्यापतितीस्ताभ
खदाथसानदा ३८ शतिमातृ गरां कुट्टे मर्दयंतं महामुरान् ॥ दद्याभ्युपयैर्वि
विधौ नैशुर्देवीरै सैनिकाः ३९ पलायनपरा दृष्ट्वा देत्यान्मातृ गराण्दितान्
॥ योद्धुभभ्याययौ कुट्टे रक्तबीजो महामुरा ४० रक्तविदुर्यदाभूमे पतत्पस्प

श्री. सच

॥ ४३ ॥

शरीरता॥ समुत्पत्ति मेदिन्यां सत्यमाणा तदा सुरः ४१ युयुधो स गदापाणिः रि
शक्त्या महासुरः॥ ततश्चैदीश्वरजेण रक्तबीजमता उच्यते ४२ कुलिशो नाहतं स्या
शु बहुसुर्या वशो गितं॥ समुत्पत्ति स्तोत्रो धा स इपां सत्यग क्रमा ४३ याव
तः पतिता सत्य शरीरादृक् विदवः॥ सममात्तभिरपुत्र्य शस्त्रपाताति भीयशां
४४ पुनश्च वज्रपातेन क्षतस्य शिरो यदा॥ ववाह रक्तं युवा स्तोत्रो जतो सह स्य श
४५ वैद्यो जमो रे चैवं चक्रेणाभिजघान ह॥ गदया तादं यामास ऐंद्रितममुरेश
४६ वेद्यवी चक्रभित्तस्य मधिर स्यावसं भवेः॥ महारजो जगद्वापि॥ तत्प्रमाणे म

शिव

॥ ४३ ॥

हामुरेः ४८ शक्त्या जघान कौमारी वागही च तथा सिना॥ मोहेश्वरि चिभूलेन र
क्तबीजं महासुरः ४९ सचापि गदयो दैत्यः सर्वा एवाहन नृपथक॥ मातृशोपसमा
विष्टो रक्तबीजो महासुरः ५० तस्याहतस्य बहुधा शक्तिश्च तादिभिर्भुवि पपात यो वै
रक्तो द्यस्ते नासञ्ज्य ततो मुरः ५१ तैश्चा मुरा मक संभूतैः सुरैः कलंजगत् व्याप
मासीत तो देवा भयमाजग्मु रूतमं ५२ तान्विषणा नुग नृद्व्या चंडिको प्राह सत्वा
उवाच काली चामुंडे विस्तीर्णा वदनं कुरु ५३ मच्छ स्य पात संभूता वक्त विन्दु
महासुरा न॥ रक्तविदोः प्रतीच्छ त्वं दक्रेणा नने गिता ५४ भक्ष्यंती चर

श्रीसुचं
४४

गोतदुत्पत्तान्महासुरान् ॥ सर्वमेव धृत्यैतः क्षीणरक्तो गमिष्यति ॥ ५५ ॥ अहमसाणा
स्त्वया चोग्रा न चोत्पत्स्यति चापरे ॥ इत्युक्त्वा तां ततो दत्वा श्वेतनाभिजघान ॥ ५६ ॥ सुरेन
कालीजग्दहे रक्तबीजस्पर्शो गित ॥ ततो प्रावाजघानार्थं गदया तत्र चंडिका ॥ ५७ ॥ नचा
स्या वेदनां चक्रे गदापातो ल्यिकामपि ॥ तस्या हतस्य देहानु बहुसुस्ता वशो भितं ॥ ५८ ॥
तस्ततस्तद्वक्त्रेण चामुंडा सप्रतीक्षति ॥ मुखे स मुद्रता ये स्या रक्तपाता न्महासुरा ॥ ५९ ॥
ताश्च रवादाथ चामुंडा पंपो तस्य च शो गिते ॥ देवी श्रुत्वा न वज्रेण वारो गमिभिर्
दिभिः ६० ॥ जघान रक्तबीजं तं चामुंडा पीडितो गित ॥ तप पातमहि पृष्ठे वाच्यं स
त १

शिवः
४४

अथ मञ्जु
ध्याय ८

असमाहतः ॥ ६१ ॥ रक्तश्च महापाल रक्तपीजो महासुरः ॥ ततस्ते हर्षमलुल म
वापुर्विदशानृप ॥ ६२ ॥ ते च सातृ गणो जतो न नर्ता रूद्रो द्रुत ॥ ६३ ॥ शतमार्कण्डे
रणो सावर्णि के सन्वतरे देवो माहात्म्ये रक्तबीजवधो नम अष्टमो ध्याय ॥ ८ ॥ उवाच १
अर्ध १ श्लोक ६१ एवं ६३ एवं मादितः ५० २ ॥ गणो वाच १ विविचमदमारवा तं
गवश्च वतामम ॥ देव्या श्रित माहात्म्ये रक्तबीजवधा भितं २ ॥ श्रुयंश्चेच्छांतिकोपन
॥ ३ ॥ मृषि रूवाच ॥ चकार कोपमतुलं रक्तबीजे निपातिते ॥ शुभासुरे निशुंभश्च
हते स्य न्येषु चाहये ॥ ५ ॥ हन्यमानं सहासै न्यं विलोक्या मय सुदहन् ॥ अथ धाव

अथ मञ्जु ध्याय ८
रक्तबीजे निपातिते
शुभासुरे निशुंभश्च
हते स्य न्येषु चाहये
हन्यमानं सहासै न्यं
विलोक्या मय सुदहन्
अथ धाव

श्री. सचं

॥४॥

निशुंभोय सुखयासुरसेनया ॥ तस्मात्तत्तथापृष्टे पार्श्वयोर्महासुरः ॥ संद्वौच
पयः कुद्व हंतु देवीमुपाययुः ॥ आजगाम महावीर्यः ॥ शुभोपि स्ववलेर्हतः ॥ निहतुच
रिडकां कोपात्कृत्वा युद्धं तु मातृभिः ॥ ततो युद्धं मतीवामिद्व्या ॥ शुभनिशुंभयोः ॥ श
रवर्ममतीवोगं मेघयोरिचवर्धितो ॥ चिच्छेदात्ता ॥ अस्ताभ्यां चंडिकास्त्वश
रोत्करोः ॥ ताडयामास चोगेयुः शस्त्राद्यैः सुरेश्वरो ॥ निशुंभो निशितं खड्गं चर्मण
दायमुप्रभं ॥ अताडयन्मूढं सिंहं देव्यावाहनमुत्तमं ॥ ताडिते वाहने देवीक्षु
रपेणासिमुत्तमं ॥ निशुंभस्याशुचिच्छेदचर्मचारुचंद्रकं ॥ १२ ॥ छित्ते चर्मणि शिखे

शिवः

॥४॥

च शक्तिं चिक्षेप सोमुरः ॥ तामप्यस्पृष्ट्वा चक्रे चक्रेणानिमुखागतां ॥ १३ ॥ कोपाध्या
तो निशुंभोयः शूलं जग्मा हृदा तवः ॥ आयानं मुक्तिं पातेन देवी तच्च पचूर्णयत् ॥ १४ ॥ आ
विधायागदंशेऽपि चिक्षेप चंडिकां प्रति ॥ सापि देव्या विश्रुतेन भिन्ना भस्मत्त्वमागता ॥ १५ ॥
ततः परं शूलं तमायातं देत्यपुंगवं ॥ आहत्य देवीवाणोद्यै रपातयत् भुतले ॥ १६ ॥ तस्मि
न्निपतिते शूलो निशुंभे भोमविक्रमे ॥ भ्रातर्यतीव्रमंकुदः प्रययौ हंतुमीविकी ॥ १७ ॥
सरथस्थस्तथाप्युद्यै गृहीतपरमायुधैः ॥ भुजैरष्टाभिरतुले व्याप्या शयव भोन
भः ॥ १८ ॥ तमायातं समा लोक्य देवी शंखं सवादयत् ॥ ज्याग हं चापि धनुश्च श्वका

श्रीमन्

॥४६॥

गतो बहुस्तहं वर्द्ध पूरया मास ककुभो निजघटा स्वनेन च **समस्तस्यै देत्येमे न्यानां ते**
जो बधविधायिनी २० ततः सिंहो महा **नादे** स्तुतिजिते महा मदेः **पूरया मास गग**
नं गंतव्यो यदि शो दशः २१ ततः काली स भु त्वय गगनं प्रामता डयत **कण्ठ्यांत**
निनादेन प्राक् स्व नास्तेति रोहिता २२ अद्यादहा समशिवं शिवदूती चकार **ते**
शदे सुग स्त्रिभु शुभ कोप पर्य षो २३ उग संसि द्यति द्यति व्याज हां विव
वकायदा **तदा जये** त्पि भिहर्त देवे एका दश संस्थिते २४ शुभेना गत्य यादति
शुक्ला ज्वालाति श्रीवराणां **आयां तीवहि** कृया भा सा निरस्ता महो ल्कया २५ सिंह

श्रीह
॥४६॥

नादेति शुभेना व्याप्लो क न्यांत **निधीतोनि** स्वतो घोरो जितवान वनी
पते २६ शुभं मुक्ता च्छुरा देवी शुभ स्त प्रहिता च्छुरा **चिच्छेद स्वशोरे**
ग्रेः श तशो थस हस्त्र २७ ततः सार्चिड का कुद्धा श्लेना भिजघानतं **सतहा**
भिहातो भूमे सार्चतो निपपाट २८ ततो निशुं भः संप्राप्य चेतना मात्र कार्मुक
आज द्यान शोरे देवी काली के सरिगां तथा २९ पुनश्च कृत्वा वाहूनाम युतं द
नुजेश्वरः **चकायुधे** नर्दति ज च्छादया सार्चिड कां ३० ततो भगवति कुद्धा दु
र्गा दुर्गार्तिनाशिनी **चिच्छेदता** निचक्राणि स्वशोरे सायकाश्चतान् ३१ ततो

श्रीमन्

॥४१॥

निशुंभोवेगेन गदा मादाय चंडिकां ॥ अश्वधावत वै हंतुं दैत्यसेना समावृतः ३२ तस्या
पतत एवाशु गदो विच्छेद चंडिकां ॥ खड्गेनाशित धारेण सच शूलं समाददे ३३ शू
लहस्तं समायाति निशुंभममरार्दनं ॥ ह्यो देवि व्याध शूलेन वेगा विद्वन चंडिका ३४
भिन्नस्पतमशूलेन हृदयान्ति स्तोपरः ॥ महाबलो महाविर्य निद्रेति पुरुषो वदन् ३५ त
स्य निष्क्रामतो देवी प्रहस्य च न वन्नतः ॥ शिरं विच्छेद खड्गेन ततो सावपत दुर्वि
ततः सिंहश्च खादोग्रं दंष्ट्रा क्षुण्णशिरो धरा ॥ अमुरं तथा काली तिवह
ती तथा परान् ३६ कोमारी शक्ति निर्भिन्नाः केचिन्ने शुभं हामरा ॥ प्रहाराणीम

शिव

॥४१॥

नवमं
अध्यायः

वपुतेन तोयनायेनिराकृताः ३७ ॥ माहेश्वरे त्रिशूलेन भिन्नाः पेतुस्तपो ॥ वाराही
जडघाटेन केचिच्छूर्णीकृता भुवि ३८ ॥ खड्गं खड्गं च चक्रेण वैद्य व्यादानवाः कृताः
॥ वज्रेण चैव हस्ताग्र विमुक्तेन तथापरे ३९ ॥ केचिद्विनेश्वरसुराः केचिन्नष्टा महाह
वान् ॥ भक्षिताश्चापरे काली शिवदूतो मृगाधिपैः ४० ॥ इति संस्कृतं पुण्यं सारं
शिके मन्त्रतरे देवी महात्म्ये निशुंभवधोनाम नवमोऽध्यायः ॥ उवाच २ श्लोक
३५ एवं ४१ एवमादित ५४ ३ ॥ अविहवाच १ ॥ निशुंभं नितं दष्टा भ्रातरं प्राणं संमि
॥ हन्यमानं वलं चैव शुंभः कुट्टो ब्रवीद्वचः २ ॥ बलावलेया दुष्टे त्वं मा दुर्गो गर्वमा
ह २

॥ ऋषिहवाच ॥

श्री सच

॥ ४८ ॥

वह ॥ अत्यासां वलयाश्चिप्य युधे सेयातिमानिनी ॥ देवुवाच ॥ ४ ॥ एकैवाहं जगत्तु
द्वितीयाका समापरा ॥ पश्ये शङ्खमुद्यमेव विद्योत्तममदिभूतयः ॥ ५ ॥ ततः समस्तान् देवो
ब्रह्मणो प्रमुखा लय ॥ तस्य देव्यास्तनो जग्मु रेकै वासी तद्वि काद्देवुवाच ॥ ७ ॥ अ
हं विभूत्या बहुभिः रिह रूपैर्यदा स्थिता ॥ तत्स हतं मे ये कै व सिद्धा म्या ज्यो स्थिरो व
८ ॥ ऋषिहवाच ॥ ततः प्रवृत्ते युद्धं देव्याः श्रुं भस्म चाभयोः ॥ पश्य तां सर्व देवा ना
ममुणां च दारुणां ॥ १० ॥ शर्वैश्चितेः शर्वैश्चितेः शर्वैश्चितेः शर्वैश्चितेः ॥ तयो र्युद्धमभू
द्वयः सर्वलोक भयंकरं ॥ ११ ॥ दिव्या मस्त्राणि शतशो मुमुचेयान् थां विका ॥

शिव

॥ ४८ ॥

वभंजतानि दैत्येन्द्र सत्यतीघात कर्तृभिः ॥ १२ ॥ मुक्कानितेन चास्त्राणि दिव्यानि प
रमेश्वरी ॥ वभंजलीलये वो ग्रा हुंकाराश्चरणादिभिः ॥ १३ ॥ ततः शर्वैश्चितेः शर्वैश्चितेः शर्वैश्चितेः
यत सोमुरः ॥ सापित कृपितो देवो धनुश्चिच्छेदचे सुभिः ॥ १४ ॥ द्विने धनुषि दैत्येन्द्र सत्य
क्तिमथादे ॥ चिच्छेद देवी चक्रेण ताप्यस्य कोरस्थिता ॥ १५ ॥ ततः खड्गमुपादाय शतचक्र
चभानुमत ॥ अथ धावन्त दोर्दो दैत्याना मधिपेश्वरः ॥ १६ ॥ तस्यापतन्त एवाशु खड्ग
चिच्छेदचंडिका ॥ धनुर्मुक्तेः शिते वांशे शर्मचारक कर्णाल ॥ १७ ॥ हतश्चः सतदादित्य

श्री सच
॥ ४५ ॥

उच्चैर्धनं विमोक्षितः ॥ जगत्सु मुद्रं देवा मन्त्रिकानिधनो ज्ञातः ॥ चिच्छेदाप
ततस्तस्य मुद्रं निश्चितः ॥ इति ॥ तथापि सोऽप्यधावर्त्ता मुष्टिमुद्रं स्पेगवान् ॥
समुद्रं पातयास ह देवदेव पुंगवः ॥ देव्यास्तं वीपसा देवी तले नारस्य ताडयत् ॥
२० तत्प्रहारमिह तो निपपात महितले ॥ सदैव राजः सहसा पुनरेव तथोत्थि ॥
त २१ उत्पत्य च प्रगृह्णाच्चैर्देवी गगनमास्थितः ॥ तत्रापि सानिराधारं युयुधे
तिनचंडिका ॥ २२ ॥ नियुद्धं रवे तदो देव्यः श्रुत्वा च परस्परं ॥ चक्रतुः प्रथमं युद्धं ॥

शिव
४५

मुनिविस्मयकारकं ॥ २३ ॥ ततो नियुद्धं मुचिरं कृत्वा तेनां वि का सह ॥ उत्पाद्यन्ना
मया मासः चिच्छेदार्धराशितले ॥ २४ ॥ साक्षिप्रो धरणो प्राप्य मुष्टिमुद्रं स्पेगवान् ॥ अ
प्यधावदुष्टात्मा चंडिका निधने ह्वया ॥ २५ ॥ तमायां तंततो देवी सर्वदेव्य जनेश्वरां ॥
जगत्यां पातया मासां भित्वा शूले न वक्षसि ॥ २६ ॥ जगतासु पपातो र्वा देवी शूला
प्रविक्षतः ॥ चालय सकलां पृथ्वी साक्षि द्वीपां सबर्ता ॥ २७ ॥ ततः प्र नमो रिवले
होतस्मि दुःशर्मा नि ॥ जगत्त्वास्थ मतो वाप निर्मलं चाभवत्तभः ॥ २८ ॥ उत्पातमेघा

श्री. सच

॥५०॥

दशमः

ध्यायः १०

सोऽकोये प्रागांस्तैश्चामययुः ॥ सीरितो मार्गवाहिन्यस्तथासंस्तपिते ॥ ततो देवग
णास्तैर्वहर्षानिर्भरमानमाः ॥ वभ्रुर्वीरहिते तस्मिन्नांधर्वास्तलीतजगुः ॥ ३० ॥ अवा
यंस्तवैवमेतत्तुश्चाप्सरो गणाः ॥ ववुः पुण्यास्तथावाताः स्मृप्रभोऽदिवाकाः ॥
जज्वलुश्चाग्रयज्ञांताः ॥ ३१ ॥ शतमार्केऽयं पुराणोऽसावर्णिक
मन्वन्तरे देवीमाहात्म्ये भुवधो नाम दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ उवाच ॥ ४ ॥ अर्धं वक्ष्ये ॥
३२ ॥ एवमादितः ५१५ ॥ अथिवाच ॥ १ ॥ देव्या हतेतत्र मल्लो दे ॥ सेऽः सुगवहिरु

शिव

॥५०॥

प्रसीद

पुरोगमास्तौ ॥ कात्यायनोतुष्टु वुरिष्टलाभाद्विकसि वक्राङ्गविकामिताशाः ॥ २ ॥ देविप्र
सन्तर्तिहो प्रसीदं मातर्जगत्तोरिवलस्य ॥ प्रसीद विश्वेष्वाः पाहिविश्वं त्वमीश्वरिदेविच
राचरस्य ॥ ३ ॥ आधारभूता जगतस्त्वमेका महोत्वरूपे गायता स्थितासि ॥ अणोत्वरूपस्थि
तया त्वेयेतदाप्यायते क्लृप्तमलं व्यावीर्यं ॥ त्वेवैश्वर्यं शक्तिरन्तर्वीर्या विश्वस्पति
र्जं परमासमाया ॥ समोहितं देवीसमस्तमेतत्त्वे प्रसन्ता भुवि मुक्तिहेतुः ॥ ५ ॥ विष्ण
ः समस्तास्तव देवी भेदास्त्रियः समस्ताः सकला जगत्सु ॥ त्वेयैकया पूरितमंत्रये

श्री स च

॥५१॥

तत्कोतेस्तुः सत्यपरापरोक्तिर्द सर्वश्रुतायदादेवी स्वर्गमुक्तिप्रदायिनि ॥ त्वंमुतास्तु
तयेकावा भवंतु परमो ह्यय ॥७॥ सर्वस्य बुद्धि रूपेण जनस्य हृदि संस्थिते ॥ स्वर्गपर्व
देदेवि नारायणि नमोस्तुते ॥ ८ ॥ कलाका दृष्टि रूपेण परनामप्रदायिनि ॥ विश्वस्योपा
नो शक्ते नारायणि नमोस्तुते ॥ ९ ॥ सर्वमंगलमंगलं शिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरणेभ्य
वकैर्गौरी ॥ नारायणि नमोस्तुते ॥ १० ॥ स्थितिस्थिति विनाशो नां ॥ शक्ति श्रुते सनातीने ॥ ग
णा श्रये गणमेये नारायणि नमोस्तुते ॥ ११ ॥ शरणं गतदीनार्त्तपरित्राण परमेश ॥ स

शिव

॥५१॥

वस्य त्रिहरे देवि नारायणि नमोस्तुते ॥ १२ ॥ हंसयुक्त विमानस्थे ब्रह्माणिरूपे
णि ॥ कोशोभः शरीरे देवि नारायणि नमोस्तुते ॥ १३ ॥ त्रिशुलचंद्रादिधरे महाब
वभवाहीने ॥ मोहेश्वरी स्वरूपेण नारायणि नमोस्तुते ॥ १४ ॥ मयूरकुक्षुद्धेतमहा
शक्तिधरे नद्ये ॥ कोमलरूपसंस्थाने नारायणि नमोस्तुते ॥ १५ ॥ शीरवचक्रगदाशार्ङ्ग
ग्रहीतपरमायुधे ॥ प्रसीदस्व रूपरूपे नारायणि नमोस्तुते ॥ १६ ॥ ग्रहीतो ग्रमहाच
क्रे दंष्ट्राद्वतवसुंधरे ॥ वराह रूपिणि शिवे नारायणि नमोस्तुते ॥ १७ ॥ नृसिंहरूपे

श्री.सर्व.

॥५२॥

गोप्रेण हंतुं देत्या द्रुतोऽमे ॥ वैलोक्य चाराणां ॥ शिले नारायणि नमो स्तुते ॥ कि
रिदिनि महावजे सहस्रनयनोज्वले ॥ वृत्तप्राणो हं चन्द्रो नारायणि नमो स्तुते ॥ शि
व इतो स्वरूपेण हं तैत्प महावले ॥ चोऽरूपे महागवे नारायणि नमो स्तुते ॥ २० देव्या
कालवदने शिरोमाला विभूषणे ॥ चामुंडे मुडमथने ॥ २१ लक्ष्मिलज्जे महावि
द्ये श्रद्धे पुष्टि स्वधे ॥ महाशक्तिर्महाविद्ये नारायणि नमो स्तुते ॥ २२ मेघे
स्रजिवोऽश्रुतिवा प्रवितामसि ॥ नियते त्वं प्रसीदे शो नारायणि नमो स्तुते ॥ २३
रस १

शिव
॥३॥

वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्विते ॥ भयेऽप्यत्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमो स्तु
ते ॥ २४ सुतले वदने मौम्यं लोचनत्रयभूषितं ॥ पातु नः सर्वभीतिभ्यः कात्यायन
नमो स्तुते ॥ २५ ज्वालाकणलसत्पुग्नः सरोवामुः सूर्यनः ॥ विश्रुतपातु नो भित्ते भ
द्रकालि नमो स्तुते ॥ २६ हिमस्निग्धे तपते जांसि स्वने नापूर्यया जगत् ॥ साद्यं यथा
उनो देवि पापो भ्यो न मुक्तानिव ॥ २७ अमुगः सग्वः सापंकः चीर्चितस्तः कोज्वलः
॥ शुभाय खड्गो भवतु चंडिके त्वां नता वर्य ॥ २८ शो गानेशोऽनपदं तुष्टा ॥ सु
सि १

श्रीसर्व

॥ ५३ ॥

तुकासात्सकलानभीष्टान् ॥ त्वामाश्रिताना न विपन्नराणां ॥ त्वामाश्रिता ह्यश्रयतां प्रयंति ॥
२६ ॥ एतत्कृतं यत्कदर्नं त्वया श्रद्धां देवां देवि महासुराणां ॥ रूपैरेनैर्देवैर्बहुधा त्वमूर्तिं
कृत्वा किं के तत्प्रकरेति कां न्या ॥ विद्यामुशास्त्रेभ्य विवेकदीपे व्योमेषु वाक्पुष्पेषु च
काव्ये दद्यात्समस्तगतेति महाधकोर ॥ विश्रामयेत्पतदतीव विश्वं ॥ ३१ ॥ रक्षांस्त्रियत्रो
ग्रविद्याश्च नागा यत्रारयो दम्पुवल्गान्यच ॥ दावानलैश्चैव तथा विमये तत्र स्थि
ता त्वं पीरपांसि विश्वं ॥ ३२ ॥ विश्वेभ्यः परितः परिपांसि विश्वं ॥ विश्वात्मिका धारसीति वि

शिव

श्वं ॥ विश्वेश वशा भवति भवति ॥ विश्वप्रयाये त्वयि भक्तिं नम्रा ॥ ३३ ॥ देवी प्रसीद पी
पालय नो रिभीते निर्त्पय त्वामुबधादद्युनैव सद्यः ॥ पापानि सर्वजगतां प्रशमन
या शुद्ध्या तपा कजनितां श्वमेहोपसर्गान् ॥ ३४ ॥ प्रगता नां प्रसीद त्वं देवि विश्वार्तिहा
रिणी ॥ त्रैलोक्यवासिनी श्रीशक्तानां वरदा भव ॥ ३५ ॥ देवुवाच ॥ ३६ ॥ वरदा हं सुराणां
वरयन्मने मेयं ॥ नन्दराज धर्मप्रयच्छामि जगतां मुपकारकं ॥ ३७ ॥ देवा उचुः ॥ ३८ ॥ सर्व
वाधाप्रशमनं त्रैलोक्यस्याखिलेश्वर ॥ एवमेव त्वया कार्यं मत्समद्वीरि विनाश

श्री सचं

॥५४॥

न३८ देवुवाच ॥ वैवस्वते तरे प्राप्ते अष्टाविंशति मेयुगे ॥ भो निष्ठुं भवे वा म्या वुत्त
स्ते ते महा मुने ॥ ४१ नंद गोपये हे जाता यशोदा यशोदागर्भसंभवा ॥ ततस्तौ नाशयि
व्यामि विंध्याचलनिवासिनी ॥ ४२ पुनरप्यतिरोद्रेण ॥ मृपेण पृथिवीतले ॥ अवतीर्य हनि
व्यामि वैप्रवितां मुदानवान् ॥ ४३ अक्षयं त्वा श्वता नुग्रा ॥ नैप्रवितां महा मुहुर ॥ रत्न
ता भविष्यति दृढिमी कुसुमोपमा ॥ ४४ ततो मां देवता स्मृगे ॥ मर्मलोके च मानवाः सु
वंतो व्याहरिष्यंति सततं रक्तदंतिकां ॥ ४५ भूयश्च शतवार्षिक्या ॥ मनावृक्ष मने भासा

शिव

॥५५॥

एवमेव प्राणधारकैः ॥

मुनिभिः ॥ स स्नुता भूमौ संभविष्या म्ययो निजा ॥ ४६ ततः शतेन नेत्राणां निरिष्या
यन्मुनीन् ॥ कार्त्तयिष्यंति सनुजाः शताक्षीमिति मां ततः ॥ ४७ ततो हस्मि खिलं लोक भास
देह समुद्भवेः ॥ भविष्यामि मुरः शकैः ॥ ४८ शकं भीति विख्यातिं तदा यास्यामि ह भुवि
॥ तत्रैव च वधिष्यामि ॥ दुर्गा मारुतं महा मुरं ॥ ४९ दुर्गा देवीति विख्यातं तस्मै नाम भविष्य
ति ॥ पुनश्चाहं यदा भीमं रूपं कृत्वा हिमाचले ॥ ५० रक्षांसि अक्षयिष्यामि मुनीनां च
राकारणात् ॥ तदा मं मुनयः सर्वे स्तोत्रं त्पान मुमूर्ते यः ॥ ५१ भीमा देवी रव्यातं तस्मै

श्री. सचं

॥५५॥

एकादश
अध्यायः

नामभविष्यति ॥ यदास्मिन् एव हे लोके महाबाधां कीर्यति ५२ तदाहं भामि
रं रूपं कृत्वा संक्षेपं वदं ॥ त्रैलोक्यहिताय वदामि महामुरं ५३ भामि
रो वसो लोकाः स्ताद्यस्तो व्यंति सर्वतः ॥ इत्थं यदा यदा बाधां दानं वा त्वा भविष्य
ति ५४ तदा तदा वीतिर्याहं कीर्य्यास्मीरि संक्षेपं ५५ इति मार्कंडेय पुराणे सा
वर्णि के सत्वं ते देवी मा त्मे नारायणी स्तुतिर्नाम एकादशोऽध्यायः ॥ ५५ ॥
इवाच ४ अर्ध १ श्लोक ५० एवं ५५ एवमादितः ६३ देवुवाच १ स्मिन्

शिव

॥५५॥

विश्वमनित्यं स्तोत्रं ते यः समाहितः ॥ तस्याहं सकलां बाधां नाशयिष्याम्यमंशं ॥
मथुर्कैटभनाशं च महिषासुरघातनं ॥ कीर्तयिष्येति यतद्वदधं शुभं नित्यं भया
॥ अष्टम्यां च चतुर्दशीं नवम्यां चैकैवेतसः ॥ श्रोतव्यं देवेभ्यो भक्त्या सममाहृत्या मु
नये ॥ नेतेषां दुष्कृतां किंचिदुष्कृतोत्थानचापदः ॥ भविष्यति न द्वादिशं न चैवेष्टवि
योजनं ५ शत्रुतो न भयं तस्य दम्पुतो वानराजतः ॥ न शत्रवानलतो योद्यात्कदाचि
त्संभविष्यति ६ तस्मात्समेतमाहात्म्यं पठितव्यं समाहितैः ॥ श्रोतव्यं च सदा भ

श्री-सर्व

॥ ५६ ॥

३
ज्ञापरस्वस्वयनमहत ॥ उपसर्गानेशोवास्तु महामरिसमुद्भवान् ॥ तथात्रिविधसु
त्पातं माहात्म्यं श्रमेये नमः ॥ यच्चैतत्पद्यतेसम्यक् नित्यमायतनेनमम सदानतद्विमो
क्ष्यामि स्नानध्यातुमेस्थितं ॥ वलिपदानेपूजाया मग्निकोर्यमहोत्सवे ॥ सर्वमेत
चीरतः सुश्रव्यश्राव्यमेवच ॥ जानताजानतावपि वलिपूजांतथाकृतं पतिदि
व्यामहप्रत्या वलिहोमंतथाकृतं ॥ शात्कालेमहापूजा क्रियते यावकार्यं
तस्यांमेतन्माहात्म्यं श्रुत्वा भक्तिमसन्वितः ॥ १२ ॥ सर्वाधाराविनिमुक्ता धनध

शिव

॥ ५६ ॥

४ मुचोग्रासु माहात्म्यं श्रुत्वा तमम ॥ ५६ ॥ उपसर्गानेशोवास्तु महामरिसमुद्भवान् ॥
मुत्तान्वितः ॥ मनुष्यो मत्प्रसोदनं भविष्यति न संशयः ॥ १३ ॥ श्रुत्वा मेमेतन्माहात्म्यं
थाचोत्तयः शुभाः ॥ पञ्चमं च युद्धं युजायेत निर्भयः पुमान् ॥ १४ ॥ एव संक्षयं यति कला
शाचापपुष्टे ॥ नैदेतच कलपुं सौ माहात्म्यं मम श्रुत्वा ॥ १५ ॥ शान्तिकर्मणि सर्वत्र
तथा दुस्त्वप्रदर्शने ॥ ग्रहपीडांश्च दारुणाः ॥ दुस्त्वप्रचरुभिर्दृष्टं सुस्त्वप्रमुप जायते ॥
बालग्नहाभिभूतानां बालानां शान्तिकारकं ॥ संध्यातमेदेच नृणां मैत्रीकारणं
मुत्तमं ॥ १६ ॥ दुर्दृष्टा नामशेषाणां बलहानि करं ॥ रक्षोभूतपिशाचानां पठना

श्री सच

॥५१॥

देवनाशने ॥ सर्वमसैतन्माहात्म्यं मम सन्निधिकारकं ॥ पशुपुष्पाद्यधूमे
श्वगेधदीपैस्तयोत्तमे ॥ विप्राणां भोजनेहोमैः प्रोक्षणीयैर्हर्निशी ॥ अन्तेश्व
विविधैर्भोगैः प्रदानैर्वत्सो रणया ॥ २१ ॥ प्रतिर्मे कियते सास्मि सकृदुच्यते
ते ॥ श्रुत्वा हरति पापानि तथा रोगं प्रयच्छति ॥ २२ ॥ रक्षां करोति भूतेभ्योजननां की
र्तनं मम ॥ पुद्गेषु चरितं यन्मे दुष्टं दैत्यनिबहर्ता ॥ २३ ॥ तस्मिन् श्रुते वीरकृते भगव
सो न जायते ॥ युष्माभिस्तु तयो याश्च याश्च ब्रह्मरिषिभिः कृताः ॥ २४ ॥ ब्रह्मणो न

शिव

॥५१॥

तास्तास्तु प्रयच्छति शुभामतिं ॥ अरण्ये प्रातरे वापि दावाग्निपरिवारितः ॥ २५ ॥
सुभिर्वाकृतः शून्ने गृहीतो वा पिशुनैः ॥ सिंह व्याघ्रानुयातो वा वने वा वनहस्ति
भिः ॥ २६ ॥ राज्ञा कुद्वेन चाज्ञो बध्ने बध्ने गतोऽपि वा ॥ आघूर्णितो वा बोतेन स्थितः पा
ते महार्णवे ॥ २७ ॥ पतत्सु चापिशस्त्रेषु संग्रामे भृशदारुणे ॥ सर्वबाधासु घोरा सुवे
दनाभ्यदि तोऽपि वा ॥ स्मरन्ममैतच्चरितं नरो मुच्यते सकृदा त ॥ मम प्रभावोऽसिंहश
दस्य वीरिणस्तथा ॥ २८ ॥ दूरे देवपत्न्यां यते स्मरन् श्रुतिं मम ॥ २९ ॥ ऋषिर्हवाच ॥ ३० ॥

श्रीसर्व

॥५८॥

इत्युक्त्वा सा भगवती चंडिका चंडैविक्रमा ॥ पश्यतामवेदेवानां तत्रैवांतरधीय
ते ॥ तेषां देवानि गतं काः स्वाधिका एव यथापुनः ॥ यत्र भागभुजः सर्वं च कुर्विनि
हतावयः ॥ देव्याश्च देव्यानि हते शुभे देवारे पौयधि ॥ जगदिधं सिनि तस्मिन्
होमे तुल्यविक्रमे ॥ निशुभे च महावीर्ये शेषापातालमाययुः ॥ एवं भागद
ती देवी मानित्यापि पुनः पुनः संभूय कुरुते भूप जगत्परीपालने ॥ तैयतने
हते विश्वं सैव विश्वं प्रसूयते ॥ सायाचितान विज्ञानं तुष्टु कृदिं प्रयच्छति ॥

शिव

५८॥

वाप्तं तैयतस्स कलं ब्रह्मांडं मनुजेश्वरं ॥ महाकाल्या महाकाले महासारी ॥
३८ सैव काले महासारी सैव सृष्टिर्भवत्पजा ॥ स्थितिकोरोति भूतानी सैव का
नातनी ॥ भवकाले नृणां सैव लक्ष्मीर्द्विप्रदायते ॥ सैवाभावे तथा लक्ष्मीर्द
नाशायोपजायते ॥ ४० स्तुता संपूजिता पुष्टे धूपगंधादिभस्तथा ॥ ददाति विंशतं पु
त्रांश्च माति धर्मे गतिं शुभा ॥ ४१ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णि के सचंतरे देवी महा
त्म्य भगवती वाक्यं नाम द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ उवाच २ अर्ध २ श्लोक ३९ एवं ४ यव

दादश

ध्याय १२

श्री.सुचं
॥५६॥

मदित ६७७ अविष्वाच १ एतन्ने कथितं रूपदेवीमहात्म्ये मुनिसं ॥ एवं प्रभावा
सादेवी ययेदं धार्यते जगत् ॥ २ ॥ विद्यातथैव क्रियते भगवद्विष्णुसायया ॥ तया त्वमे
व वेदेष्वथ तथैवात्येविवेकिनः ॥ ३ ॥ मोक्षते मोहिता श्वेव मोहमेव्यंति चापरे ॥ तामु
पेति महाज शरणं परमेश्वरी ॥ ४ ॥ आराधिता सैव नृणां भोगस्वर्गोपवर्गदायका
कडेय उवाच ॥ ५ ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा सुरथः स नराधिपः ॥ ६ ॥ प्राणोपत्यमहाभाग
मविष्वांसितव्रतः ॥ निर्विरोति समन्तेन राज्यापहरणे च ॥ ७ ॥ जगाम यद्वास्तवमे

शिव
॥५७॥

सचैवेवो महा मुने ॥ संदर्शनार्थं मवाया नदी पुलिन संस्थितः ॥ ८ ॥ सचैव
सपत्नेपे देवि मूर्ते पां जपत् ॥ तोतस्मिन् पुलिने देव्याः कृत्वा मूर्तिं महीमयी ॥
अहं गां चक्र तु सस्याः पुण्यधूपाग्नितर्पणैः ॥ निराहोरेयताहोरे तन्मनस्कौ समा
हितौ ॥ ९ ॥ ददतुं स्तोत्रं विलिखेव निजगात्रा मृगक्षितं ॥ एवं समागृहयतो हि विभि
र्वर्षे र्यतात्मनो ॥ १० ॥ परितुष्टा जगद्वात्री प्रत्यक्षं प्राह चंडिका ॥ ११ ॥ देव्युवाच ॥ १२ ॥ य
त्पार्थ्यते त्वया रूपं त्वया च कुलनंदन ॥ १३ ॥ मत्तस्तप्राप्यतां सर्वं परितुष्टा ददा

श्रीमचं

॥६०॥

मितत ॥६॥ मार्कंडेय उवाच ॥१॥ ततो देवे नृपो राज्ञः सीवे चैव पृथक् पृथक् जन्मनि ॥२॥ अत्रैव च
विजं राज्ञः हतशत्रुवत्सवत्तात ॥ सोऽपि वैश्वस्य तो ज्ञाने ववे निर्विद्यमानसः ॥३॥ सोमेत्यस्मि
ति प्राप्तः सगवि च्युतिकारकं २० देव उवाच २१ स्वत्वे होभिर्नृपते स्वराज्यं प्राप्स्यते भवान्
२२ हत्वा रिपून् सखितं तव तत्र भविष्यति ॥ मृतश्च भूयः संप्राप्य जन्म देवा दिवस्व
त २३ सार्वर्णिको मनुर्नाम भवा भुवि भविष्यति ॥ वैश्यवर्गं त्वया यश्च वीरोऽस्मत्ता
भिर्वाञ्छितः २४ तं प्रयच्छामि तस्मिन्नेव तव ज्ञानं भविष्यति २५ मार्कंडेय उवाच २६ इति
त्वा तयोर्देवी यथा मिलयितवर् २७ वभूवतीर्ह तासोऽशा भक्त्या ताभ्यां मभियुता ॥

शिव

॥६०॥

त्रयोदशो

अध्याय १३

वदेव्या वां लक्षासुरथः क्षत्रियर्षभः २८ सूर्याज्जन्मसमासाञ्ज सार्वर्णिकं भविता मनु
२९ इति मार्कंडेय उवाच ॥ सार्वर्णिके मन्वते देवी साहात्म्ये सुरथैवैव यो वा प्रदत्तो
नामने यो दशोऽध्याय १३ ॥ उवाच हर्ष ११ श्लोक १२ एवं २९ एवमादिष्टः १००
समस्त उवाच ११ अर्ध ४२ श्लोक ३५ अवदाने ६६ १०० अथ उत्तरं न्यास ॥ एवदिनी श्रु
तिनी ० हृदयाय ० श्रुतेन पाहि नो ० शिरसे स्वाहा ० प्राच्यां रक्ष ० शिखायै व ० सोम्यनि ०
कवचाय हुं ० एवङ्गुल गदा ० नेत्रत्रयाय वौषट् ० सर्वस्व रूपे ० अस्त्राय फट् ० मंत्रराज मेष्टा

श्री सचं

॥ ६९ ॥

श्री इन्द्राक्षी
मात्र

नरशतजप मूलमेवमहदयादिन्यासः ॥ ऐं हृदयाय नमः ० ह्रीं शिरो मे स्वाहा ० क्लीं शिरो वा
ये च ० ओं ऐं ह्रीं क्लीं चासुं डाय विचे अस्त्राय फट् ॥ इति उत्तर न्यासः ॥ गृह्णाति गृह्णो ग्रीत्वं
गृहाणा स्मृतं जपं ॥ सिद्धिं भवतु मे देवि त्वत्प्रसादाद्दुर्दस्थिता ॥ देव्या दक्षिणा ह
स्तजपं निवेदयेत् ॥ योनिमुद्रया प्रणम्य इति संपुटीकरणप्रकारः ॥ अभय ॥ श्रीगणेश
य नमः ॥ ॥ नमोऽश्विणिकोये ॥ इन्द्र उवाच ॥ इन्द्राक्षी नाम सा देवी देवते स्त मुदा
हता ॥ गौरिशकं भरे देवी दुर्गानामेति विश्रुता ॥ १ ॥ कात्यायणी महादेवी निरा

शिव

॥ ६९ ॥

द्य रागा महातपा ॥ सा वित्री सा च गायत्री ब्रह्माणी ब्रह्मवादिनी ॥ नारायणी भद्र काली
द्राणी हृद्य पिंगला ॥ २ ॥ अग्नि ज्वाला रौद्र मुखी कालरात्री सप्तपञ्चिनी ॥ ३ ॥ मेघाचिना
महत्ताक्षी विष्णुमाया जलोदरी ॥ महोदरी मुक्ते केशी घोररूपा महा वला ॥ ४ ॥ अ
बुजानन्ददा भद्रा रोगहर्त्री शिवप्रिया ॥ इन्द्राणी इन्द्रमाता च इन्द्र शक्तिपरायणी ॥
५ ॥ शिवदूती मृदानी च मृत्युश्च परमेश्वरी ॥ वाराही नारी सिंहचि ॥ भीमा भैरववादि
नी ॥ ६ ॥ शक्तिः स्मृतिर्धृतिर्मैधा विद्या लक्ष्मी सा स्वती ॥ अनन्ता विजया पूर्णा मा

श्री. इ. लु

॥ ६२ ॥

अपराध
मुक्तिः

नमो कापरजिता ॥ ७ ॥ भवानी पार्वती दुर्गा हे सत्यविकाशिका ॥ एते नामपदै दिव्यै
लुताशकैराधीमता ॥ ८ ॥ शतसावर्तमावर्तये शुभं मुच्यते व्याधिवन्धनात् ॥ आवर्त
नां सहस्रेण लभते वाञ्छितं फलम् ॥ ९ ॥ इति स्कन्दपुराणे इन्द्राक्षीस्तोत्रं समाप्तं
॥ ॥ श्रीविष्णुवाच ॥ मार्कण्डेयपुराणोक्तं देवीमाहात्म्यमुत्तमं ॥ यः पठेच्छृणुयादपि
तस्य मुक्तिर्नशीत्ययः ॥ १ ॥ अज्ञानाद्विस्मृते भ्रात्या यन्मूनमाधिकं कृतम् विपरि
तं तु तत्सर्वं क्षमस्व परमेश्वरी ॥ २ ॥ यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं च यद्भवेत्तत्सर्वं क्ष

शिवः

॥ ६३ ॥

मतां देवि प्रसीद परमेश्वरी ॥ ३ ॥ यस्याः स्मृत्या च नामोक्त्या तपो यज्ञक्रियादिभ्यः
॥ पूर्णं संपूर्णं तां याति त्वत्प्रसादात्सुरेश्वरी ॥ ४ ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं
सुरेश्वरी ॥ यत्कुरुतामि मया देवि तस्मात्तु वरदा भव ॥ ५ ॥ आवाहनं च पूजां च त्वत्पा
त्यं जपस्तथा ॥ विसर्जनं न जातामि वरिष्ठके त्वं क्षमस्व मे ॥ ६ ॥ कोमे श्रीजगद्गति
सिद्धिदानन्दे विनये ॥ गृहाणार्चामिमां सर्वाम् प्रसीद कर्तुं शान्तिं धी ॥ ७ ॥ शान्तिं
ह्यगो प्रीत्वं गृहाण स्मृतं तजपम् ॥ सिद्धिर्भवतु मे देवि त्वत्प्रसादात्सुरेश्वरी

श्री. चं

॥ ६३ ॥

रि॥ ८ ॥ त्वत्सोचपोठेजगदम्बिकेमया विमर्गाविन्दुक्षरहीनमीलितम् ॥ तदस्तुसंपूर्ण
तमप्रसादनसंकल्पसिद्धिश्चममाश्रिजायताम् ॥ ९ ॥ एतत्पाठेनमहाकालीमहासरस्व
त्यः सुप्रसीदतुशुभम् ॥ श्रीदुर्गादेवीप्रीतिरस्तु ॥ सदासर्वदाकल्याणमस्तु ॥ श्रीशा
केसंस्वत ११६६ श्रीविक्रमादित्यसंस्वत १६३१ श्रीनिपालसंस्वत १६४४ आद्यमानेनशुद्ध
आवाडमासे कृष्णपक्षे ॥ द्वादशीपरत्रयोदशीतिथौ ॥ आश्विनक्षेत्रे ॥ वज्रयोगे ॥ शनि
मानेनश्रावणदिन २१ जादा आदित्यवारकादीन ॥ श्रीदुर्गादेवीप्रीतिगी ॥ श्रीगो
त्र १ देविकवच १ श्रीअर्गलास्तुति १ श्रीभगवतीकाकिलक १ श्रीसप्रीतिवडी १

शिव

॥ ६३ ॥

श्री. चं

॥ ६४ ॥

द्राक्षीस्तुति १ क्षेमास्तुति १ ऋष्यादिन्यासध्यानमहितगौरलेखिसिद्धि
काकावल्लभुयोलवक्षा श्रीबुवाज्युदेवस्तुतिमानजोसिलाई औपलेपाठपुजा
निमित्तदेवस्तवीरमानजोसिलेखिसिद्ध्याददियां ॥ वाक्यंशुभकंदष्टा तद्वशीलिव
तमया ॥ यदिशुद्धमशुद्धोवा ममदोषोनदीयते ॥ भग्नपृष्टीकीर्तिता तव दीष्टरखा
मिखि ॥ कष्टेनलिखितंमैठं यत्नेनपीरपालयेत् ॥ शुभंभुयात् ॥ ॥ शुभंभुयात् ॥

शिव

॥ ६४ ॥

वाक्यः

श्री.स.च.

॥६४॥

अथेत्यादिस्वर्गगुणविशेषेण विशिष्टाय शुभपुण्यतिथौ काश्यपगोत्रोत्पन्नस्य सिद्धिमा
नसिंहनामधेयकस्य सकुटुंबस्य सपरिवारकस्य समसार्कडेयपुत्राणां तर्गतसंप्रशतिकार
ण्यदुर्गासाहात्म्यप्रकाशकस्य पाठप्रयुक्ते देवीवाक्योक्त्यर्थं फलवापा धर्मवांछिता
र्थसिद्धयर्थं श्रीपरमेश्वरी दुर्गादेवी प्रीतये संप्रशतिकां एव दुर्गास्तवपाठं ॥ अमुक
दाग अहंकीर्ये इति संकल्पः ॥ काश्यपगोत्रः सिद्धिमानसिंहनामधेयकः श्रीपरमे
श्वरी दुर्गादेवी प्रीतये संप्रशति कारण्यदुर्गास्तवपाठं कर्तुं यथानामगोत्रं त्वं